

## **РЕЦЕНЗІЯ**

Палій Ірини Олегівни

на дисертацію **Янь Яна**

**«Мистецтво оркестрового диригування  
в історичній традиції Китаю»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії

Галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»

Спеціальність 025 – «Музичне мистецтво»

Далеко не в усіх випадках буває легко виокремити в національній культурі власне національне та запозичене, особливо при взаємодії таких різних в культурному відношенні регіонів, як Схід та Захід. Сучасні засоби комунікації полегшують переміщення традицій, тому на Сході вже досить часто можна зустріти риси, які апелюють до західноєвропейської культури. Під час взаємодії із сталою національною традицією вони зливаються з нею, в результаті чого утворюються нові якості витворів мистецтва. Одним з подібних яскравих прикладів є сучасний Китай, що за кінець XX – початок XXI століть розкрив «культурний портал» для міжнародного обміну, в тому числі й в сфері музичного мистецтва. Враховуючи сучасну картину світу, що пов'язана з тенденцією до глобалізації, дисертація Янь Яна представляється рецензенту актуальною.

Концепція рецензованої дисертації передбачає виокремлення двох тенденцій розвитку оркестрових колективів. Перша визначається вектором «національна традиція-західноєвропейська традиція», коли має місце вплив західноєвропейського оркестрового жанру, що інтегрується до китайської музичної традиції. Друга характеризується вектором «західноєвропейська традиція-національна традиція». Така тенденція, навпаки, визначається інтересом до китайського традиційного оркестру та автентичного національного музикування. Така оркестрова практика зосереджена на залученні традиційних китайських інструментів та розподілі відповідних

функцій голосів. В дисертації зроблено наголос на процесі взаємодії цих тенденцій, що характеризує сучасну актуальну ситуацію музичного мистецтва Китаю.

У структурі дисертації прослідковується чітка логіка концепції, для реалізації якої залучено три Розділи. В Розділі 1 йдеться про особливості розвитку професії диригента та визначено її тісний зв'язок з певними етапами розвитком двох типів оркестру в Китаї упродовж XX – початку XXI століття. Такими етапами дисертант вважає:

1. Генезу (1879 – 1917) – зародження оркестрового музикування західноєвропейського типу, базою якого слугували військові оркестри невеликого складу. Учасниками таких колективів були виключно європейські музиканти та інструменти, й репертуар також було орієнтовано на європейську аудиторію. Тобто в даному випадку можна говорити про наявність європейського культурного фенотипу.
2. Становлення (1919 – 1948) – етап, що пов'язан із формуванням перших китайських оркестрів нового типу, де було залучено не лише західні інструменти та виконавці, але й китайські. Таким чином, домінування західноєвропейського фенотипу послаблюється, натомість значний вплив має також китайський національний фенотип.
3. Етап національного розквіту (1949 – 1965) – виникнення національних оркестрів у Китаї. Створення музичних симфонічних оркестрів західного типу завдяки отриманню вищої музичної освіти національними кадрами. Оркестри з китайським інструментарієм модернізуються за зразком західних оркестрів. Отже, знову прослідковується домінування західноєвропейського фенотипу.
4. Криза (1966 – 1977), що виникла через події культурної революції, наслідки якої негативно відбилися на диригентському мистецтві.

5. Возз'єднання зі світом (1978 – 2010), коли відбулося відновлення зв'язків з Тайванем, Гонконгом та іншими країнами та подальша взаємодія обох типів симфонічних оркестрів.
6. Подальша інтеграція у світовий музичний простір (з 2010 року), пов'язана із сучасними глобалізаційними процесами світової музичної культури.

В Розділі 2 представлено антологію мистецтва диригування симфонічним оркестром в Китаї ХХ – початку ХХІ століть. Охарактеризовано діяльність ключових постатей – китайських диригентів симфонічного оркестру які є представниками принципів музикування, вектори якого мають напрямок «Китайська традиція – Західноєвропейська академічна традиція», та навпаки, Західноєвропейська академічна традиція – Китайська традиція.

Розділ 3 висвітлює видатні постаті мистецтва диригування китайським оркестром традиційних інструментів та диригентам-універсалам. Дослідження багатогранної діяльності диригентів – яскравих особистостей – довело, що тенденції розвитку симфонічного (західного) та сучасного китайського (традиційного) оркестрів рухаються у зустрічному напрямку. Це призвело до остаточного формування професії музиканта – диригента оркестру нового типу, тобто, був сформований універсальний комплекс навичок керування як європейським симфонічним оркестром, так і китайським оркестром традиційних інструментів.

В дослідженні дисертантом зазначено, що за період ХХ – ХХІ століть у Китаї сформувалося багато визначних диригентів, кожен з яких поєднував у своїй творчості світові та національні музичні традиції. Значущі особистості китайського оркестрового мистецтва диригування розглянуто в історичному контексті, висвітлено їхня роль та місце у світовому музичному мистецтві.

Надзвичайне враження на рецензента справив масштабний список джерельної бази, який складає 314 примірників, 151 з яких – китайською мовою. Отже, зазначимо позитивну динаміку стосовно інтеграції досліджень китайських фахівців з музикознавства до кола представників українського

музичного мистецтва. Це ще раз підтверджує невідвратність глобалізаційних світових процесів і беззаперечну актуальність представленого до захисту дисертаційного дослідження.

Запитання:

1. Чи могли б Ви охарактеризувати певні особливості (можливо, труднощі) диригентського мистецтва, які спіткають диригентів-універсалів?
2. Запитання стосується відношення до нотного тексту в різних типах оркестру. Відомо, що в етнічному музикуванні значну роль відіграє імпровізаційний компонент, а нотний текст (якщо він є), носить умовний характер. Скажіть будь ласка, яку роль грає нотний текст в оркестрах «змішаного типу»? Чи важливе суворе його дотримання, як це відбувається в західноєвропейських оркестрах?

Наукові результати дослідження Янь Яна висвітлені у чотирьох статтях, три з яких, – у фахових виданнях категорії Б, одна – в зарубіжному науковому журналі. В роботі не виявлені порушення академічної доброчесності. Таким чином, все зазначене вище дозволяє стверджувати, що дисертація *«Мистецтво оркестрового диригування в історичній традиції Китаю»* за актуальністю, теоретико-методологічним рівнем, науковою новизною відповідає вимогам МОН України стосовно дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор **Янь Ян** заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Кандидатка мистецтвознавства,  
старший викладач кафедри оркестрових  
духових та ударних інструментів  
ХНУМ імені І. П. Котляревського

Ірина ПАЛІЙ